

Цетиње, 22. маја

А ми смо мислили да нам цео свијет вјерује. Нарочито благонаклоним нам *Србобран* у Загребу. И мислили смо да нам се увијек вјерује на ријеч, кад овамо, а оно није тако. Баш сам *Србобран*, у целокупној партитури својој, истакао се да нам у брк каже, да нијесмо говорили истине.

Помислите, какво разочарење, какво увјеленије, какав печал и риданије! То може да схвати само човек који је микар и један дан био у нашој кожи.

Велико наше согрјешеније састојало се у томе, што смо опровргли вијест о проглашењу Црне Горе краљевином сад о Господаревом јубилеју. *Србобран* је имао доброту да наведе и сушите наше ријечи, и онда да надовеже, како ми нијесмо казали праву истину.

А та истина у чему је? На шта се оснива тврђење *Србобраново*? Је ли краљевина проглашена, те смо тиме утјерани у лаж? Не. Од тога свега нема ништа. Црна је Гора по милости Божијој и вољи народној још књажевина, а *Србобран* нас утјерује у лаж просто на основу казивања баба Кате, која му је разметала карте и у картама прочитала, да су „*арије два дана стигли на Цетиње одговори великих сила на окружицу д-ра Лазе Томановића, којим их је он известио, да ће се Црна Гора прогласити за краљевину*“.

Не замјерамо баба Кати што се не разумије у танкостима државних акција, те проналази, да се проглашење једне књажевине за краљевину врши претходним циркуларима министра председника и одговорима извијештених великих сила, али се још мање чудимо *Србобрану*, који то прима за здраву монету, јер о његовим подобностима за разумијевање државних акција не може бити ни толико говора, колико о пошљедњој длаци на рецу Халијеве комете. Што није баба Ката питао и шта су велике силе одговориле, па да нам и то каже? Учинио би богоугодно дјело, јер би нас пријатно разгласио.

Па ипак, нешто мора бити са том врашком краљевином. За доказ наводи *Србобран* врло јаке аргументе. Један је, н. пр. да се за пошљедње двије године послало преко 20.000 Црногораца, све муњских одраслих глава. Не мари ништа ако се додала која нуда. Округле су, па може по која и да се сама откотрља у тренуцима кад се на њих не мотри. Нарочито у уредништву *Србобрановом*, гдје седе толике нуле. Други јак аргумент је, да је „*цјелокупној академској омладини, осим четири штипендиста, забрањен повратак у домовину*“, а и то мора да му је баба Ката у боб уврачала, јер са свим личи на

њене државничке погледе. Ми знамо да се кривци хватају, а не тјерају; а знамо и то, да су и многе редакције млатинуме, а немо ли по неки од академске младежи, и да то ни један државник не узима тако трагично да им чак забрани повратак у отаџбину.

Али то је споредно. Главни је да је тим *Србобран* доказао, да ће се Црна Гора одиста прогласити краљевином. Ко још у то не вјерује, њему нека је дат и овај доказ, који је *Србобран* такођер изнио, а који се састоји у том, да Црна Гора има само једну гимназију. Ми бисмо то радо опровргли и казали да није истина и да Црна Гора има двије гимназије, другу у Подгорици, али не смјемо, јер ће он опет баба Катине карте на сриједу па ће нам и опет казати да нијесмо казали истине.

И пуно још таквих доказа изнио је *Србобран*. Ко и сад не вјерује да ће се Црна Гора прогласити краљевином, тај мора да је велики јеретик, реакционар и безбожник, просто рећи целат.

Не ћемо зато ни да опровргavamo више. **НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ЦРНЕ ГОРЕ ДУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ** *Србобран* не ухвати и опет у прекорачавану попуштене и скривене. Зато ћемо да се позабавимо на личјем тога питања. Љубави пријатељи Црне Горе, говорећи тако често о краљевини, привикли нас да и ми на то помисљамо и сад се питамо: на зашто се не би прогласила? Какав би то велики гријех био према *Србобрану*, сарајевској *Српској Ријечи* и још ваљада ком уредништву? Шта би изгубило Српство, шта његов углед у свијету, а шта неослобођена браћа? Кажите нам, ко би и шта би штетовао, па да одмах и ово мало мисли разагнамо, које су нам утјерали у главу они, којима се српско срце у накао претворило кад им је неко дошануо, да ће Црна Гора постати краљевина. Ми ћемо се радовати, ако нам поднесу разлоге противу тога. Ништа не треба да буде урађено, што ће Српству удети. Ништа чак и што би удило југословенском царству, тој лијепој фантазмагорији Пашићеве *саммере obscure*.

Тако се ми, ето, питамо. Заслуга што смо се припитомили на помисао о краљевини припада нашим добрим пријатељима, у које на прво мјесто мећемо *Србобран*. Заслуга што смо узели у претрес то питање, припада такођер њима, а највећа заслуга њихова биће у томе, ако се Црна Гора одиста прогласи краљевином, јер без њих ми на ту мисао не бисмо ни дошли. У историји није риједак случај да су крупни догађаји долазили натрашке, бранећи се од оних који су хтели да их не буде, па су их баш том борбом створили. Много што

шта расте на негативном крају, док је позитиван везан за противнике, који су се дигли да га умртве.

На Самоуправине бриге

Двије провале облака имао је пошљедњијех дана над собом Би-оград: једну, која га је полила обилном даждом, другу, која је изливала пљусак најодабранијих погрда на *Вечерње Новости*, које „*сувише често узимају у заштиту Књаза Никољу, и најлепше говоре о политичким приликама у Црној Гори*“.

Прва провала облака била је прилика небесна, друга политичка, и завршила се кроза ступце владине *Самоуправе*.

Изнио је жуч свој на *Вечерње Новости*, како рече, не зато, што

„*сувише често узимају у заштиту Књаза Никољу и најлепше пишу о политичким приликама у Црној Гори*“, него што жели „*скренути пажњу државницима и политичарима у Црној Гори, да се чувају похвали тога неваљалог листа, јер у Србији ништа их више од тога не може дискредитовати*“. Дакле, како видите, из чисте и презљене љубави на нас! Збринула своју

домаћу обиту, да сад жива изведе за вратима, да се за углед у свијету не изгуби, и у намречено, ужито, и пошљедње мјери и безбриге *Самоуправе*, што за онај, који уживамо код Пашића, код којекавих Кацлера, Куманудића, Грола, Чане, Пашића, Дрвца, Папакостолуца, Шаја, Витора и осталијех

спирита те врсте, и који су то српски јунаци, који се сад загријеше на грбачу Србије, као и за углед који уживамо код *Дн. Листа, Штампарије, Слов. Југа* и свих оних листова, који су у родословљу касе „*достојнијег заступања Србије на страни*“, из које примају свој символ вјере.

А није, да речете, такоме писању *Вечерњих Новости* противна. Боже сачувај. То може подметнути само лукава Аустрија, у намјери да нас завиди. *Самоуправа* се томе чак и радује, и зато што се радује, срди се на *Вечерње Новости*. То нам доказује овим ријечима: „*У самој ствари нико не може начелно имати што противу тога, што у Србији има листова, који не само лепо пишу о Црној Гори и њеном владаоцу, него и систематски бране сваки без разлике постојање Књаза и владе*“. Противу тога, дакле, „*у начелу*“ она нема ништа, и зато, што нема ништа, има много и грди на насја уста *Вечерње Новости* које о Књазу Господару и Црној Гори лијепи пишу. Нарочито јој је мило што *Вечерње Новости* „*систематски бране сваки без разлике постојање књаза и његове владе*“, а то ће рећи, да има поступака, које *Самоуправа* осуђује, али противу којих „*у начелу*“ нема ништа, те зато су *Вечерње Новости* најневаљалији лист што их систематски бране. И не само што су криве што их систематски бране, него што имају дрскости да од напада *Дн. Листа, Штампарије* и осталих органа диспозиционога фонда „*узимају у заштиту Књаза*“. Треба пусти да Књаза Господара напада у биоградској штампарији и како хоће. То није гријех. Противу тога се *Самоуправа* не буну, нити је и

једном ријечју до сад осудила ту неспирску хајку, али је грдан гријех узети Црну Гору и њенога владарца у заштиту. На лист, који то чини, зинула је *Самоуправа* алигаторски и обасула га најодвратнијим погрдама.

И све то, како вели, зато, што се забринула за наш углед и што „*искрено жели најбоље односе између Црне Горе и Србије*“.

Логичност, по којој би се и козе стрмоглавиле; исповијест, на коју би и најдебљи руски јухт на чизми поцрвенио од стида.

Пашићизам не црвени. Никада ни црвенио није, јер никада није ни знао за образ. Он шта више мислио је, кад је писао чланак за *Самоуправу*, да је *вјешто затворио траг и добро сакрио праву побуду*.

И мислио је, да смо ми амо тако наивни, да ћемо одмах поћи за ријечима *Самоуправиним* и повјеровати, да су нам *Вечерње Новости* непријатељ, а они, који шиљу бомбе на Цетиње и грде све што је у Црној Гори, пријатељи.

Преварио се.

Пашићизам у Србији живи од гријеха и парадоксона, од обмана и крвавог насиља. Кад базисловно задужује Србију, узима то за доказ срећених финансија; кад руси штампарије и по апсанама из пушача убија своје политичке противнике, говори о слободама које је тобоже извојевао и које владају; кад убише оба Новаковића државном силом штипи, па једнога држи у служби у скопјанском конзулату, а другога на челу *Самоуправе* као власника, говори о правди, која се у земљи зацарила; кад покрсавају Земљини чекови, говори о свом политичком поштењу, а кад шиље бомбе на Цетиње изављује, како „*искрено жели најбоље односе између Црне Горе и Србије*“.

Вечерње Новости најгори су лист, јер „*сувише често узимају у заштиту Књаза Никољу*“ од дивљих нападаја извесних листова, махом радикалске боје, а добри су листови они, који га нападају и противу њих нема *Самоуправе* ни једне ријечи осуде. И све то зато, што јој „*удара пламен стида у образе кад види да Црну Гору заступа лист, који је апсолутно лишан свих погодба да се о његовим одбранама као и о његовим нападама води каквог било рачуна*“.

Не удари јој пламен стида у образе кад се Књаз Господар и Црна Гора дивљачки нападају, него кад их ко узима у заштиту, и лист, који то чини, „*лишан је апсолутно свих погодба да се о његовим одбранама... води каквог било рачуна*“, а све те погодбе имају листови, који нападају. Напошљетку *Вечерње Новости* лишиче су свих погодба да се о њима води каквог било рачуна, па ипак *Самоуправа* води о њима рачуна на три своја прва ступца и утерује у лаж сама себе, своје ријечи.

Да би показала какве су још *Вечерње Новости*, наводи како их цитира „*Југословенска политичка кореспонденција*“, представљајући ову тако неваљалу да управља свакога кога се дотакне, а одмах затим узима обрнуто: да је „*Југословенска политичка кореспонденција*“ морално чиста као злато и предупредује ју да цитира *Вечер-*

ње *Новости*, да се не би окаљала. И сада да се изгадите на оваке шарлатанске елукубрације.

Зашто да убије углед *Вечерњих Новостима* да би тим убиле и вриједност онога што доноси у одбрану Књаза Господара и Црне Горе. Све то управљено је на адресу Русије. И да би углед реченога листа дозукла сасвим, наводи како је у прошлости не знам како писао. Кад то долази из стубаца једнога таког листа као што је *Самоуправа*, онда је сасвим непотребно доказивати колико у томе има истине. Што тако? Јер не треба доказивати, што су опште познати факти, то је, да су Пашићевци били вјерне слуге поч. Краља Милана, с ким су у друштву приредили познати први април и оборили Намјесничство једном поћном дворском револуцијом.

Послије су му дивљачки ташкали по гробу.

То *Вечерње Новости* нијесу радиле.

Краља Александра, који им је послуживао дворске револуције дао пуну власт, прозвали су Александром Великим, а послје 29. маја играли су и њему на гробу и писали чланке „Кулићи и Разиновановићи“.

И то нијесу радиле *Вечерње Новости*.

Кад је Алавантић у друштву с митровачким лађарима и другим савјесницима покушао буну у корист Карађорђевића и у Шапцу погинуо, орган Пашићев изгорио је тадашњег претендента, а сада Краља од Србије, горе него сад *Вечерње Новости*, срањујући га с реченим лађарима, а до неба уздижући Краља Александра и династију Обреновића. У угушењу буне нашао је доказ да ја сам народ узгајивао Обреновиће, а мртвога Ђорђа Петровића, Карађорђевића, позивао је из гроба да види да се гушта, у чијој је друшву његов унук. Сад том унуку, који је Краљ од Србије, ти исти људе служе и називају га Величанством.

И то нијесу радиле *Вечерње Новости*.

Вечерње Новости нијесу заступале дводомни систем, нити су се грабиле да уђу у Горњи Дом, нити су тамо гласале противу закона о зборовима и удружењима, нити су писале хвалопојке реакционарском закону о штампи, изједначајући се с пок. *Малим Новинама*, које су реакционарски закон заједно с Пашићевим органом хвалиле.

ПРИВРЕДА

ВИНОГРАДАРСТВО

М. М. Д.

УВОД

Важност виноградарства.

Виноград је доста дуготрајна биљка, која не успијева брзо. Само у најбољим климатским условима она може успијешно напредовати и повремено плод доносити.

У северним предјелима има 52 ступња ширине, код неких мјеста. Што тако у тропским зонама ближе екватору, не може да успијева. Источна зона је зона за културу винограда међу 34° и 45° север, ширине. Само до ваздушку тај се на Рајни са повременом успијехом још на 50 и 51° север, ширине.

Страна Црна Гора је, и по осталим повољним климатским приликама, као и по плодности земље и подесном терену, најбоља земља за успијевање винова. Го и даје велику важност овој грани постоје привреде у општој привреди народној. И при најпримитивнијем раду у обједињавању винограда и у производњи и пози вина, наша су вина била почела да добијају угледно мјесто на међународним трговима винарским и објављива да постану знатан извозни артикл.

Вечерње Новости нијесу се отицале о шибје златнога бича Обреновићевог за љубав власти, посланичких мјеста и масних дијурни приразим службеним путовањима ван земље, због којих је у Пашићевом логору долазило до оштрих сукоба.

Вечерње Новости нијесу позивале жандаре да кудацима туку великошколце, кад су Пашићу викали „уа!“

Вечерње Новости нијесу нудиле србјанску круну бугарском Књазу Батенбергу.

Вечерње Новости нијесу протеривале краљицу Наталију, нити су том приликом наређивале да се пуца у народ, кад су толико њих платили животом и по поћи посаранивани без ошјела.

Ако коме припада назив „савант“, то нијесу *Вечерње Новости*, ако је ко најаморалнији лист у Србији, то је без сумње онај, ком је та сарант један дугогодишњи робујаш, а власник убица оба Новаковића. То је онај лист, коме су годе Навиљевци питомци, који су раскидали Србију на нацаре и на буздоване, а разијели је на разним прљавим концесијама и лиферирацијама.

Ни ту *Вечерње Новости* немају удјела.

Ако ли ћемо да се окренемо на оно денундијанско паменивање, како Књаза Господара и Црну Гору брави лист који напада Русију због Дечанског питања, надовезујући, како је „тој политици (русофилској) од вајкада симпатисао и народ у Србији“, онда је то једна глупо срачуњена будалаштина. Хтјело се нешто с тим, и хтјело се нешто неваљало, али се није постигло. Што је *Самоуправа* лактовима размакла мјеста да се прогута и да представи како је народ у Србији симпатисао русофилској политици, то је само увједљиво изјављивање које се не може ни једном народ у Србији симпатисао русофилској политици. Ни Пашићевци није народ, а ми нећемо да испуњемо да ли Пашићевци воде русофилску политику искрено, или и опет Пашићевски. Допуштено нека нам буде само да допунимо то што је *Самоуправа* хтјела представити. Треба се само вратити за десетак двадесет година назаг. Ти, који се данас куну русофилством, били су први који су у народ српски убацили јерес према Русији. Дивљу хајку, коју данас дижу на Црну Гору, дизали су онда на Ру-

сију и представљали је као пакао словенски. Нијесу ни владоше штедилци. Ко је преводио Чернишевског и пресађивао његову проповјед у Србију? Ко је славно Нечајева и Нечајеве и ко је плакао за њим кад је био убијен? Ко је успијо Бакунина и Бакуниновце, призивајући у српском народу проклетство Божје на Русију?

То нијесу биле *Вечерње Новости*. Ако данас у Србији има који се за Русију толико не одушевљавају као прије, то су они који су окусили од плота, који је узрисио из сјемења некадашње радикалске нихилистичке проповједи. И ти, који су то сјеме ђавоље посијали, пружају прст на *Вечерње Новости* и грде је, а уједно пружају прст и на нас и веде, ето ко брани Књаза и Црну Гору.

Одвратно — је ли те? Али успокојте се. То је *Самоуправа* учинила што „искрено жели најбоље односе између Црне Горе и Србије“.

Не, не. Нећемо ми с њом жмурке да играмо. Ми смо отворени и јасни. Нијесмо никада тражили да се Пашићевци брину за наш углед, а ако су драговољно то на се узели, разрешевајмо их те дужности. Можда би нам својим великим угледом у свијету могли што припомоћи, али брину, којом су усрећили Србију, одлучно одбијамо, и то само из зависти да се не би и опет прославили.

Изјавили смо и изјављујемо: Црна Гора не прихвата руку Пашићеву и Пашићеваца, ма они још сто година баратали по Србији. Црна Гора ће мукотрпно гледати како се Пашић и Пашићевци одлучују Србију градећи у њему разлози да прихватију Југословенство Србије и Црне Горе, јединијеног Српства. Свака немишљивост ће издрјети на страну, а што нишла без Пашића и Пашићеваца, и без пламена стида који им удара у образе што нас *Вечерње Новости* узимају у заштиту од обрне, Попова, Цинцара, Швабове и Јанука, и органа јавности којима се држе.

CRNOJEVIC

Избори у Угарској

Влада побјеђује на изборима

У сриједу су почели избори у Угарској за угарски парламенат.

Изборни резултат првог дана избора, када је биран највећи број посланика, иснао је у корист владе. Од 337 мандата припало је владиној странци 205 — огромна ве-

ћина, док су све остале странке добиле само 94 мандата.

Првог дана избора резултат је био овакав: владина странка рада добила је 205 мандата, Кошћотова странка 35, Јустова странка 28, народна странка 12, шездесет седмачи 13, национали 5, четрдесеточасови 9 и 2 демократе.

Другог дана вршени су избори у 42 срезова, а трећег дана у 16 срезова.

Још су на реду избори, који ће се извршити 23., 24., 25., 26., 27. и 28. ов. м. — у свему тридесет и четири избора.

За угарски сабор бирају се 413 посланика и како владина странка има до сада само на првом избору 205 посланика, то јој треба још само два посланика, да добије већину, али ће, судећи по досадашњем изборном резултату, имати сигурно огромну већину.

Према томе се још сада може рећи, да ће влада на овим изборима побједити захваљујући своје чиновничком апарату, који је допринео да независна странка из избора изађе потпуно уништена.

Побуна у Арбанији

Купљење оружја се продужава

Када су се Арбанаси побунили, одметнувши од власти и уружани пошли у планине, одакле су задавали страх и трепет околним варошима, није се ни помишљало на овакав мизеран свршетак овог њиховог „устанка“. Али већ сад од тога устанка нема ни трага ни помена. Сузбила га је енергична рука турскијех власти, који су противу побуњеника снагу војску извели и помоћу ње нагоне их на мир и послушност.

Власти најенергичније врше разоружавање побуњених Арбанаса, чини се редови све више разрешевају.

Ни са побуњеницима се не поступа баш и сувише нежно. Затварају их. До сада су затворени читави буљаци. Затварају их било што подмешу непотребљиво оружје мјесто свога, било што се у њих сумња. Многима нијесу ни куће поштедјени. Предали су их ватри и пламену.

Због тога има многих одметника, који бјегају у планине и налазе скровишта код оних побуњеника до којих војска није још дошла.

Међутим војска продире даље. И сам министар војни Шефкет паша

повољајима и доваља или смотница, која постаје растрозавањем метаморфичних стијена шкриљца, који се распада у таше камене листице, са земљом се мијеша и чини да се она још не сече и не бије, да остане оцједна, да прима и задржава сунчану топлину и да, распиривајући се даље, ствара нове величине хранљивих материја у земљи. Најбоља наша вина која је Србија имала у Крајини, Жупи и т. д. као и страна: јохансбершко, шампањско, ридекајско, новоско и т. д. произлази из оваквих земља.

II. Винова лоза и важније домаће сорте.

Винова лоза, *Vitis*, (српска лоза *Vitis vinifera*) спада ботанички у фамилију Ампељидеја (*Ampelidae*) постарија је наше домаће лозе југозападној Азији, одакле је по свима гласиња, у Европу пренесена селитским народима. На 2000 година прије Христа има трагова о култури винова лозе.

Дјелови и спољни органи винове лозе

На виновој лози, код које се они разликују у виду чворова, разликују се: а) корени; б) пруге или гране; в) лозе, или пруге; г) листови или листови; д) цвици, или цвици; е) лозе; ж) лозе, или лозе; з) лозе, или лозе; и) лозе, или лозе; и) лозе, или лозе.

Појава филекресте заразе производња вина у Србији знатно је опала. Још 1888-89 год. Србија је задовољавајући потпуно своју унутрашњу потрошњу, извозила 7—8 милиона литара вина, а већ 1893. год. увози на 50 милиона литара у вриједности преко 2.000.000 динара. Према последњем попису обрађене земље од 1893. год. Србија је имала 60.989 хектара винограда, од којих је већ тада 9.501 хектар било сатрвено филекрестом.

Пови пописе показале тек праву слику уласне провези од филекресте заразе!

На људима је од стране, на пољопривредницима од знања, да обавијесте и убједе народ о великој важности и користи подизања нових винограда на повољно падржавних америчких сората лозе, а на држави је ланше да моћним државним средствима помогне приватно иницијативу у овом привредном послу, како би винограда код нас могао заузети оно видно мјесто у општој привреди народној, које му према изузетно повољним географским и климатским приликама и припада.

A. Виноградарство

I. Положај и земља за виноград

1. Положај.

Винова је лоза биљка која за своје напредовање, а нарочито за правилно и потпуно дозријевање грозља, захтјева приврештено много топлинот и свјетлости, које добија

од сунца. Што је виноград преко дана дуго сунцем обасјан, што сунчани зраци управније падају — то је виноград бољи. Природни повољаји на изборницама, са благим падбом (18—30°), а заклоњени од јаких и оштрих вјетрова, повољни су за подизање винограда. Повољаји окренути северу или северозападу (сеојни) неподесни су; повољаји окренути југу, или, још боље, кад су мало наклонени западу (југозападни), најбољи су за виноград. Повољаји окренути истову обично су изложени оштрим вјетровима. На топлој пресвјетој земљи виногради могу бити и у равнинама.

У некојкој банги треба изабавати лозу на југу окренутој страни.

2. Земља.

Од повољаја на коме ће се виноград засадити, много зависи која је земља подесна за виноград. На повољајима приврештено може подијети и земља тежа, влажнија и хладнија; на повољајима мање приврештено и врше сеојним земља треба да буде топлога, лискава, више пречковита или шупљавкава.

Винова лоза поглавито захтјева топлу, суву тропну или сунчану земљу. Глина, збијена, влажна и хладна глинуша није за виновоу лозу, као ни мршава пречковита и сувније пречковита земља. Земље, којима је државница јако тежка глинуша, да не пропуса воду или једноставна стијена, нијесу за виноград. Најбоља је земља виноградама у свима

иде с њоме и руководи разору-
жањем.

Главни стан операционе војскена-
писти је Феризовић и налази се
на вис Дуљу, који доминира око-
лином.

Нове трупе из Азије непрекидно
стижу и размјештају се према по-
буњеницима, од којих многи висе
већ на вјешалима зато што су се
успушили да продуже насиља и у-
биства.

На тај начин побуна ће бити са-
вијем угушена за најкраће вријеме.

Отварање црквеног сабора

Почетак рада српског сабора

Прошле недеље отворен је срп-
ски народно-црквени сабор у Срп-
јемским Карловцима. Сабор је от-
ворен на свечан начин послје слу-
жбе божје. Отворио га је патријарх
Лукијан Богдановић парочитим го-
вором.

По краљева комесара послано је
нарочито изасланство, а када је он,
праћен својим адлатусом П. Јова-
новићем, дошао, на уласку га је
дочекао патријарх и спровео у салу.
Акт о наименовању владарева
комесара прочитао је на мађарском
језику адлатус Јовановић, а на срп-
ском црквени секретар д-р Л. Се-
кулић.

По томе је комесар отворио сјед-
нице сабора и позвао посланике,
да положе своја пуномоћја.

За то вријеме војна музика је сви-
рала напољу аустријску химну, вој-
ска избацила три платуна и испаљ-
љен је 21 топовски мстак.

Послије његова одласка два нај-
млађа посланика заузела су секре-
тарска мјеста и онда су Васо Му-
ачевић и Миливоје Бабић уложили
протест што је комесар говорио
мађарским језиком. Д-р Жарко Ми-
ладиновић је уложио и писмени
протест.

Када је пречишћено питање, да
у избору верификационог одбора не
могу имати удјела и они што су
бирани ван бираништа, изабран је
верификациони одбор, у који су
ушли 9 самосталаца, 5 радикала и
1 радикални дисидент.

Да би се изабрани одбор кон-
ституисао дат је одмор, а по од-
мору председник је објавио кон-
ституисање, а затијем је сједница
закључена.

Када су посланици из сабора
излазили поздрављени су били ус-
клицима, а послје подне је дошло
и до туче између приврженика ра-

дикала и самосталаца. Било је и
крвавих глава, због чега је поли-
ција морала да посредује. Многи
су и затворени.

Сутра дан је верификациони од-
бор узео у разматрање посланичка
пуномоћја и поништио је неколико
мандата, махом радикала. Избор
свих посланика, који нијесу иза-
брали у званичном локалу, пони-
штен је, изузев једног. У Карлов-
цима, Панчеву и Ердевику избори
су поништени.

У уторак је сабор наставио рад.
Заоштреност између самосталаца
и радикала је велика. У Руми је
дошло до силних демонстрација
противу самосталаца, којом су при-
ликом многе куће самосталаца де-
молтиране.

Заоштреност ову међу Србима у
Војводини мора сваки честити Ср-
пин сажаљевати, али се бојити, да
не буде и још горих пошљедица.

Корисне биљешке

Прављење мрког сијена.

Кад привредник не може, или му ки-
шавно вријеме не допушта да уредно и
кад треба покоси своју ливаду — дјете-
лиште — и да се трава потпуно осуши
— тада се прибегава прављењу т. зв.
„мрког сијена“.

Ако вријеме не допушта да се трава
потпуно осуши и из откоса седије у пла-
стове а дошине у стогове — камаре —
онда се може поступити овако: Прове-
нула трава покоси се, доведе у сувоту и
сплаже се у велике пластове, који су до
6 метара у пречнику и добро сабија —
гази. — За већу сигурност, да не би
трава — сијено — поменатила, бућавила,
попиљела се у словенима сијене соли —
на сваки товар сијена од 1 до 1 1/2 кгр.
соли. За вријеме саживања провенуле
траве у овакве томије — пластове
треба особито pazити, да се пласт добро
сабије — јер ако би остало пуњљиво —
сијено може поменатила. Кад је пласт
садијен и додељак од 10 до 15 дана
добро сагањен, сијено се у најбоље
крупнијом стању да већи дио трава
на пољу приврнуто. Од ове вријеме
што је у оваквом пласту сијена, постане
велика промена, што се често
жеже — почиње да врши, које вријеме
ферментација траје 5—8 дана. — По
слије 5—7 недеља унутрашњост пласта
потпуно се охлади — сијено преври —
и већ се може давати стоци. Најбоље ће
бити оно мрко сијено, које се у унутра-
шњости загрије до 60° С, и које је добро
сабијено, јер ако није добро сабијено тра-
ва се улесниви и поменати. — При прав-
љењу мрког сијена особито треба pazити
да се пласт добро сабије да не остане
пуњљиво и да је трава на пола сува —
као и то, да се сијена со свугдје раздјељи.

При овако кишавном времену, прав-
љење мрког сијена може послужити на
корист и многи сачувати овогодишње
откосе. —

Подгорска, 18 V. 1910 год.

И. М. К — арг.

**NACIONALNA
BIBLIOTEKA
SRPNE CORE
DURDE
CRNOJEVIC**

Водоције су жиле, које избијају одмах
испод врбе, на врху коријеновог стабла.
Оне су за напредак чокога штетне, јер се
развијају на штету осталих жила, с тога их
треба сасијевати и понижавати.

б. Гица или крава.
Што је код остатог рашћа стабло, то је
код лозе гица. Кад дивље лозе и лоза ма-
рдација има у неколико стабла, Гица, или
крва је задебљање коријеновог стабла (по-
двонка) над земљом које се поставља ореза-
вањем лозе. На гици се образује крупна чо-
кота лоза са ластарем.

в. Лоза или дрво
Представља гране чокога. То је
једногодишња, двогодишња или трогодишња
лоза скраћена орезавањем чокога. На лози
нема листа већ из ливних пуца избијају лас-
тари.

Лоза је подијелена извјесним задебљањима
у чланке (интердијете), на којима се на-
лазе пуца (оци). Распојање између чланка
је веће или мање према врсти лозе и према
бујности цете. Лоза, која је постала из пуца
врбе, није у стању да да ластар, који носи
плод. Само она лоза која је постала из ре-
зница прошлогодишње лозе даје пуне године
плод кад се ореза, ластар који собом носи род.

г. Ластари
а. Ластари су ластарсти, који избијају на
пуца врбе или из пуца орезане лозе, одје-
вени су лишћем, снаојевени пуцама за даље

Догађаји и анегдоте

Хајне у приватном животу. Њемачки
pjesник Хенрих Хајне у своме приватном
животу био је тако безобзиран према
појединцима, да је то у грубост прела-
зило. О томе је и сам говорио: „Ја сам
рођен, да осмјеравам оно што је рђаво,
апсурдно, преживјело и глупо. Али је у
мојој природи и да осјетим оно што је
узвишено, да се дивим што је величан-
ствено и да славим живот“.

Једном приликом ушта га чувени ми-
лионар Ротшилд: „Господине докторе,
ви сте врло учен човек, па ми речите
зашто се ово вино зове Lacomaе Christi?“

„Христос плаче кад богати Јевреји нију
овакво вино док толико сиромашних трпе
глад и жеђ!“ одвратио му Хајне.

Другом приликом Ротшилд је разго-
варао са Хајнеом о мутној води у Сени.
„Не могу никако да разумим од куда
је то!“ рекао је Ротшилд. „Ја сам је по-
сматрао на избору и тамо је бистра и
чиста као кристал“.

„И ваи господин отац је сигурно био
поштен човек!“ добио му је Хајне
суво.

Кад је Максимилијан Хајне добио пле-
мићску титулу дошао је Хајнеу да се
похвали. На то му Хајне одговори: „Дра-
ги Максе, кад немаш дјете, титула ти не
може бити од користи. Боље је, да си
добио доста кавијара, на би смо се о-
боје могли дивно да наједемо!“

Народно просвјетивање

Сумњамо, да се ипде мање ради на
народном просвјетивању него у нас. Зато
и не можемо да напредујемо онако како
би требало. На и оно што се ради није
с планом, систематизовано, него да се
не рече, да нам је просвјета запарложена.

Како је овдје код нас, тако је и свугдје
гдје Срби живе, нарочито ондје гдје су
под туђом управом, и измијешани са дру-
гим народностима.

У мјесто где се ради на народном
просвјетивању да се сигурно напредује,
они се могу се о томе и гове.

А Школе Мађара и Словена могли
би им послужити примјера, којима
да се мисли руководи у раду за ширење
просвјете. Види се у мјесто што
се искривше може засести у црквени
сабор и ко ће од које странке бити по-
сланик.

Озвједна на то, које се могло се моћи
је Немцима да про свјетом по-

каже, што је радно и постигло у про-
свјетивању. Сви пројекти и пројекци-
пу Њемачкој и Словенској крајевој. У шта-
јерском Грону одржана је скупштина ње-
мачкога Шулџебрајна иуједно прославље-
на тридесета годишњица свога друштва у
Штајерској. Што се том згодом рекло и
прорикало, телико је вјеровати. Словене
мора у дну срца заболети, кад помисле,
која им опасност прети од све јаче про-
вале Њемача у словенске крајеве.

Они у свом Шулџебрајну иду за раздо-
ром, и најбруганијим начином хоће они,
да отрже преласат, да господар над
славенским народом. У доба, гдје сав на-
предни свијет иде за тим, да завлада
сlobода, једнакост и праведност, Њјем-

избијање ластара, а родни носе плод. И они
су подијелени на чланке. На сваком је члан-
ку лист, у углу овога пуца, а на противној
страни грозд или рашљика. Са преташком
једногодишње вегетације ластари се зрели,
сазру, лист онадне и ластари постају лоза,
или дрво“.

д. Пуца или окца.

То су замечти будућих ластара: они имају
зелену чланку, која је обогата пуњством
пуњом ошном. Они се развијају на сваком члан-
ку ластара, вант цетелке листа. Често се
покрај главног развијеног пуца налази још
једно мање развијено ошце (резервно). И из
врбе и самог дрвета појављују се често пуца
из којих избијају ластари. У пуцу се
спремно замечти за будући плод (грозд) који
се истовремено са избијањем ластара поја-
вљује.

б. Лишће

Распоја се одмах код и ластар потјера.
Подовај је листа на ластару извјештач,
т. ј. ако је доња лист на десној страни
чланка ластара, други за њим на ли-
јевој је и т. д. Лист је веома важан ор-
ган чокога. У њему се акумулира храна при-
мљена из ливних специјала, као и самич листом,
он закљача од прилике и рђавог времена
пуца, цвајет. По облику листа, по његовој
боји, по мањак на доњој страни, по перви-
ма на листу, као и по томе како је на

шима је идеал сурова сит. Пригодом три-
десетогодишњице свога „Шулџебрајна“ до-
викују они цијелом свијету с поносом:
„Хтио нехтио, ти свијете мораш бити
њемачки!“

На самој тој скупштини било је засту-
пано 665 мјеста, која броје 48.000 чла-
нова са 1776 гласова.

Међу њемачким пронагаторима нашли
су се неки чланови царевинскога вјеша
горње и доње куће, чак и заменик ца-
рева намјесника у Штајерској, земаљски
капетан, неколико чланова земаљскога од-
бора, председник трговачке коморе ректор
и професори високих школа, чак уградник
полиције итд. Исчирчани су се пак неки ак-
тивни министри и намјесник штајерски
граф Кларн. Поздравни су стигли од пр-
вих њемачких политичара и родољуба.

Описивати што се на тој скупштини
све рекло и приказало, предалеко би нас
водило. Доста је значајно речено на по-
четку и на свршетку: Председник рекао
је отварајући скупштину: „Тридесет го-
дина било је великога труда и муке, али
и обилна плода. У ова три десетгоди-
шта створено је велико дјело, да се за-
штити њемачка земља, њемачки језик и
обичаји“. На свршетку пак изречено је
ово: „Њемачка мисао учврстила се у
алпинским земљама и не да се више у-
гушити, било то „донима“ у славенским
крајевима право или не!“

Кратке приче

Ускршња радост

Наступно је весели прољећни април
мјесец, мјесец у којему се буди нов про-
љећни живот, који оживљава и мало и
велико. Гора се заодела дивним зелени-
лом. Весели наш селак иде на миву
спремајући је за добар плод.

Боже мој, све је живо, све је окретно,
све весело врши свој посао. Умилне
прољећне птице весело скакућу по зе-
леном шумском дрвећу, наслађујући нас
својим умилним пјевуцањем.

И сад видимо кућницу, у којој борави
нека удова са своје троје дечице. Ку-
ћница је врло мала, покривана травом.
Уђимо, па ћемо видети у тако малој ку-
ћници огледало праве чистоте. Све је ту
на своје мјесту. Сирота мајка задово-
љава се дивним прољећним дањима, јер
се у њима неуморно жури, како би своју
дјечицу исхранити могла. Већ је процло
и 14 дана мјесца априла. Наступила је
велика недјеља велике поста, недјеља у
којој претрпе велике муке Господ наш
Исус Христос за спасење наше. Проћи
ће само још четири дана, када ће на-
ступити свијетло Христово Воскресење,
које жељно очекива и мало и велико.
Сирота удова неуморно ради, како би
са својом нејаком дјечицом што лежише
и удобније провела свијетли празник.

Она је својим радом стекла мало
новаца, па је дјечици својој прикупила
халцинице и мале кашчице. Мали синчић
њен Перо устао на пита мајку: „Мама кад
ће доћи онај дан, у којему си ми рекла
дати оварено јајце“. „Сутра, мој сине“,
одговори маји, јер бијаше велика субота.

„Ја сам ти сво купила, да обучеш сут-
ра нове гаћице, па сам ти купила попу
кашчицу и ливени шарени насив, па треба,
мој сине, да ми вазда и кад порастеш бу-

петелци усави распонају се разне врсте
вишње лозе.

е. Заперци су ластарсти, који се у току
лета развијају из ластара: они се обично
развијају на штету доњих пуца на ластару,
с тога их треба скраћивати залањањем.

ж. Рашљике се налазе на чланковима
ластара, с противне стране листа, замјену-
јући обично грозд и обичају се ово обич-
ност ластара или другог предмета.

з. Грозд На родних пуца лозе наједно
са ластаром појављује се и грозд. Грозд разви-
ча противној страни листа ван и рашљике,
а први грозд обично на другом или трећем
чланку родног ластара. Обично су на родном
ластару један или два грозда, а ређе три.
Грозд висн на поставци, која се развија тро-
двасто на више пратних петелцима, па преју
војих су цетелци пуњљиви, који, кад
превртљају и ошлобене се шарши, оствала-
ју ситне бобице — гроздовно дрво, или пу-
над. Петелци, на којима пуцају иштару се
шешурише.

2. Важније домаће сорте лозе.

Познато је на 2.000 варијетета (сората)
европске лозе. И код нас има више сората
лозе, али су најважније сорте за производњу
вина и за јело шљедице:

(Наставиће се)

а. Коријен

Склоп коријена код вишње лозе (чокога)
коју буљавишоме развијају се од кори-
јена дивље лозе, или лозе из сјемеца
произведене. Друге имају и срцацу жилу, а
код прве је нема, већ само жила из падана
(ожиљене резнице).

Коријен чокога састоји се: 1.) из стабла
коријеновог; 2.) из сислета, или под-
пожних жила; 3.) из побочних жила; 4.)
из сисланица и 5.) из водоција.

Стабло коријеново, или паданак, онај је
дио лозе (резнице), који се поставе у земљу
да се оживи. На њему се развијају све по-
менуће врсте жила коријенових: помоћу њега
и побочних жила чокога је утврђен у земљи
погоном дужином одговара дужином резнице по-
ложене у земљу.

Сислет, или подпожне жиле, најважније
су за живот чокога: он се развија на доњем
крају у земљи подложене резнице: састоји се
из више јавних жила, које дјелом иду у
дубину а дјелом водоравно, а служи да се
чокога што дубље у земљи утврди и да из
дубине земље може сисланицама храну прети.

Побочне жиле развијају се у средњи
подани и служе веома умилној чокога
и за развијање жила сисланица.

Сисланице (сислање коријена) развијају
се на крајевима сисланица и обичних жила
и својим крајњим ћелијама примају хране-
ће материје из земље и чокога додеју.

